

BYGGNADSRARBETAREN

Du kan
tvingas ta
utlandsjobb

Han är
världsmästare
på bobcat

NCC splittrar lag
- tar in tyskar

GAMMAL LUNGSJUKA TILLBAKA

De riskerar ständamlunga på jobbet

test

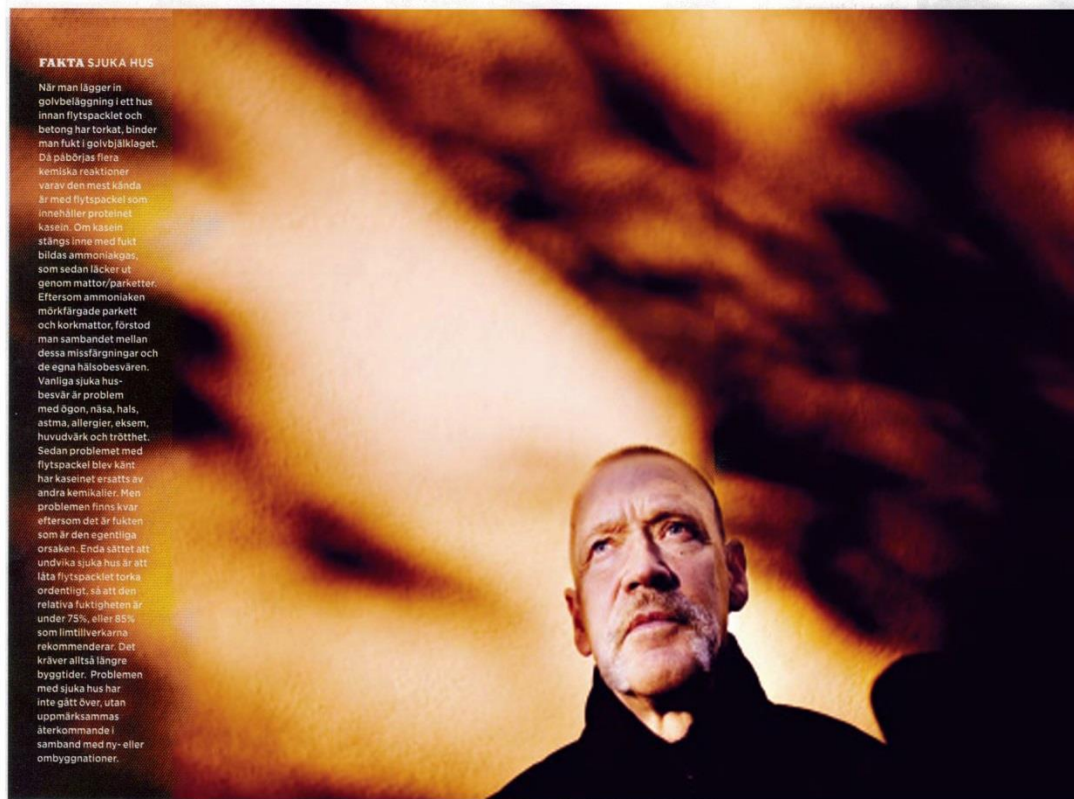
Snabbmat duger inte på bygget

”Byggnadsarbetarna har aldrig fuskat”

FAKTA SJUKA HUS

När man lägger in golvbeläggning i ett hus innan flytspacklet och betong har torkat, binder man fukt i golvbjälklaget. Då påbörjas flera kemiska reaktioner varav den mest kända är med flytspackel som innehåller proteinet kasein. Om kasein stängs inne med fukt bildas ammoniakgas, som sedan läcker ut genom mattor/parketter. Eftersom ammoniaken mörkfärgade parkett och korkmattor, förstod man sambandet mellan dessa missfärgningar och de egna hälsobesvär. Vanliga sjuka hus-besvär är problem med ögon, näsa, hals, astma, allergier, eksem, huvudvärk och trötthet. Sedan problemet med flytspackel blev känt har kaseinet ersatts av andra kemikalier. Men problemen finns kvar eftersom det är fukten som är den egentliga orsaken. Enda sättet att undvika sjuka hus är att låta flytspacklet torka ordentligt, så att den relativa fuktigheten är under 75%, eller 80%, som limtillverkarna rekommenderar. Det kräver alltså längre byggtider. Problemen med sjuka hus har inte gått över, utan uppmärksammas återkommande i samband med ny- eller ombyggnationer.

Sparkade Leif fortsätter kampen mot sjuka hus

I sin kamp mot sjuka hus förlorade Leif Kävestad jobbet, men fick rätt i Arbetsdomstolen. Nu har hans erfarenheter och kunskaper om byggfuskat kommit på pränt på hemsidan www.sjukahus.se.

TEXT ELIN JÖNSSON FOTO ANNA SIMONSSON

Tio års tid arbetade Leif Kävestad som miljö- och hälsoskyddsinspektör på Stockholms stad. Han anställdes för att ta hand om sjuka hus och hjälpa folk som hade problem med det. Men hans engagemang blev besvärligt för arbetsgivaren. Höga chefer försökte tysta honom, men nu finns all kunskap, öppen för alla, på internet.

Armarna ligger längs bordskanten, med händerna omlott, när han lutar sig lätt framåt medan han talar.

Redan efter realskolan började han som grovarbetare. I flera år varvade han arbetet med långresor till USA, Västindien, Mexico och Asien.

– Jag upptäckte snart att ”man har ingen röst om man inte har någon utbildning”.

Därför gick han socialhögskolan och arbetade ett par år som socionom, bland annat som skolkurator. Arbetet med unga ”var ett tungt lass att dra”, så efter ett par år återvände han till bygget. Han utbildade sig till snickare och arbetade i 15 år med det innan han 1991 fick jobb som hälsoskyddsinspektör på kommunens miljökontor i Stockholm.

Arbetsområdet var just sjuka hus (se faktaruta).
– Många skyller problemen med fukt på byggnadsarbetarna, men som jag ser det har de aldrig fuskat. Det är byggherren och huvudentreprenören som har ansvaret. Visst kan en golvläggare protestera och säga att han inte vill lägga mattor på ett betonggolv som inte är torrt, men då tar ju beställaren bara in en annan golvläggare.

I hans arbete rasslade det snart till med anmälningar. Flera prestigebyggen i Stockholm fick saneras som Enskededalen och Södra Station. När boende ringde till honom och berättade om besvär, och undrade hur de skulle gå vidare, sa han åt dem att skriva ner sina berättelser och skicka in dem till honom.

– Allt är enklare när det finns skriftligt. Inte minst är det diariet för kommunen och går inte att strunta i. Men hälften av alla som ringer om besvär går inte vidare.

Det var för att hjälpa folk över den tröskeln som Leif Kåvestad bestämde sig för att göra en handbok. Tillgängligheten avgjorde att den hamnade på internet.

– Om handboken hade varit en riktig bok hade den kostat kanske två hundra kronor att köpa. Det är mycket pengar. Om man är drabbad av sjuka hus ska man ha en möjlighet att lära sig problematiken utan att behöva betala en massa pengar. Det är mycket bättre att hjälpen finns på en hemsida som är gratis.

På hemsidan finns förslag på brev att skicka till kommunen, och han går igenom den lagstiftning som gäller.

– Det finns en rekommendation om att fukthalten i golvet ska vara lägre än 85 procent, men det finns inget krav. Det finns heller inget krav på att man ska mäta fukthalten, så hur man kan veta att den är lagom vet inte jag.

Kanske är det den där förmågan att peka på besvärligheter som gjorde att Leif Kåvestad tidigt "hamnade i kylskåpet" på kommunen. Han har lätt för att få kontakt med människor och han ville sköta sitt arbete efter de regler och lagar som fanns. Han gjorde sitt jobb och låg på fastighetsägarna för att se till att renoveringar blev av, även om det blev dyrt. Ett kvarter som Leif såg till att det sanerades kostade lika mycket i ombyggnad som det kostat att bygga.

– Arbetsgivaren såg det som att jag under åren hittade problem för fem hundra miljoner kronor. Men det var ju också arbete och bättre boende för samma pengar.

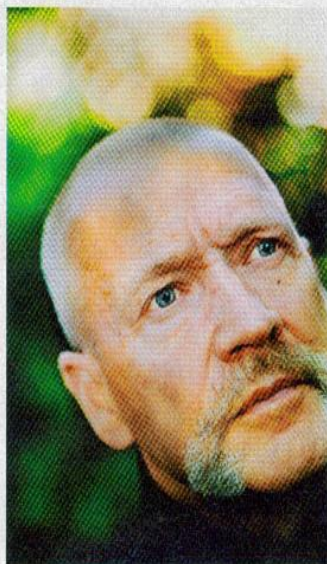
Under tio år blev Leif utsatt för kränkande särbehandling av sin arbetsgivare. Han förbjöds att prata med sina kolleger på arbetstid, att använda telefonen och ta kontakt med folk utanför. I tio månader sattes han på att läsa böcker om sjuka hus och inventera och bedöma dem, men han fick inte kontakta utgivaren. När han fick en ny chef hade denne fått i uppdrag vid anställningsintervjun att bevaka Leif, att granska extra noga vad han sa och gjorde, och rapportera det högre upp.

Arbetsgivaren försökte få honom uppsagd på grund av samarbetssvårigheter. Men han vände sig till facket och sedan till AD. 2003 kom AD-domen som slog fast att Leif Kåvestad kränkts av sin arbetsgivare, att han hade rätt att få tillbaka sitt arbete och dessutom att få ett skadestånd på hundratusen kr. Det slutade med att arbetsgivaren köpte ut honom för 48 månadslöner.

– Jag hade ju länge känt att de ville bli av med mig, men när AD-domen kom trodde jag ändå att jag skulle få jobbet tillbaka.

► **Varför slutade du inte självmant, långt tidigare?**

– Jag tyckte om mitt jobb och ville gärna ha det kvar. Jag ville inte att de skulle få bort mig på de grunder som de tog upp. Jag

FAKTA LEIF KÅVESTAD

Ålder: 62 år

Yrke: har arbetat många år som grovarbetare, snickare och byggingenjör. Leif blev rikskänd under 1990-talet när han, som miljö- och hälsoskyddsinspektör, lyfte fram sjuka husproblemen i Stockholm. Men engagemanget motarbetades av arbetsgivaren, Stockholms stad. 2003 kom Arbetsdomstolen (AD) fram till att Leif varit utsatt för kränkande särbehandling, och dessutom avskedats på ogiltiga grunder. Stockholm stad dömdes till att ge Leif arbetet tillbaka plus 100 000 kronor i skadestånd, men valde att köpa ut honom med fyra årslöner.

Aktuell: 2004 fick han Byggnads kulturstipendium om 10 000 kronor för att färdigställa en handbok om sjuka hus. Den ligger nu på internet: www.sjukahus.se.

har alltid skött mitt arbete bra och varit noga med att de inte skulle få något att anmärka på. Det var också tydligt i AD-domen, att det inte fanns en enda anmärkning på mitt arbete.

Han säger att det var den politiska ledningen som ville tysta honom och att han alltid haft ett stort stöd av sina kolleger. Det betydde förstås mycket.

Ändå är det svårt att förstå hur han orkade gå till ett jobb där arbetsgivaren gjorde allt för att slå undan benen på honom. Hur han har orkat hålla sig fast vid ett viktigt arbete, att hjälpa människor som blir sjuka av sitt hem, och som har laglig rätt att få hjälp, trots att han varit motarbetad av sina chefer.

– Från början fattade jag inte hur stort det här var, jag bara jobbade på. Mitt jobb var att följa lagstiftningen, men jag hade en chef som sa "starta inga nya ärenden".

Motionen har varit räddningsplanen för Leif Kåvestad. Han har tränat mycket på Friskis & Sveltis och när krisen var som värst började han att cykla. Till vardags kör han en orange 70-tals Crescent, men har också en tävlingscykel som han tränar med.

– Att motionera är ett bra sätt att göra sig av med sin ångest och sina aggressioner. Är man vältränad klarar man mycket mer psykiskt.

Han känns som en snäll, pålitlig och hederlig man och det är lätt att föreställa sig honom

både på bygget och på sitt nuvarande jobb; som vårdare på ett boende för män med både missbruksproblem och psykisk sjukdom.

– Jag klarade mig ganska länge på pengarna från kommunen. Jag har kunnat resa en hel del tillsammans med mina barn. Men sedan tog pengarna slut och jag ville ha ett jobb. Då kändes det bra att gå tillbaka till det sociala arbetet igen – att göra något helt annat. ●